

AYIN KİTABI

ÇAR OLMAK ZOR İŞ, HELE ROMANOV İSEN...

Romanovlar

Simon Sebag Montefiore, Çev.: Nurettin Elhüseyni
YKY, 2018, 751 sayfa, 55 TL.

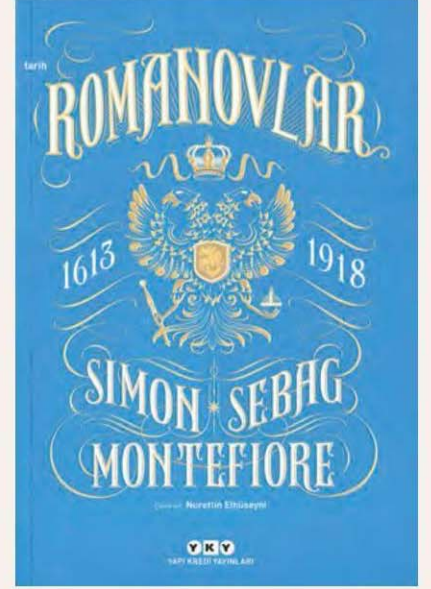
Rus tarihi denilince akla ilk gelen isimdir Romanovlar. 1613'ten 1917 Devrimi'ne kadar koskoca bir imparatorluğu idare etmesiyle meşhur hanedan... Toplam 20 hükümdar yetiştiren Romanovların hikayesi Rurik hanedanından Korkunç İvan döneminde başlayıp Papaz Rasputin döneminde son buldu. 19. yüzyıla varıldığında yeryüzünün altıda birine hükmetmiş ve senede coğrafyasını 51.000 kilometrekare büyümüştü.

Kitap, hanedanın dahilerini ve delilerini objektif bir dille okuyucuya sunarken, bütün çarların bilaistisna kutsal otokrasi ve emperyal hırstan beslendiklerini de ortaya koyuyor. Yazar, sınırsız iktidar hırsının verdiği aile içi kavgaların, saray entrikalarının ve hudutsuz savurganlığın gizli dünyasının perdesini aralıyor adeta.

İlginç bir üslup belirliyor kendisine müellif. Her bölümünü tiyatronun metodolojisi üzerinden perdeler halinde ve oyuncular, saraylılar, düşmanlar şeklinde tertip ediyor. Geniş oyuncu kadrosunun içinde kimler yok ki... Maceraperestler, saraylılar, devrimciler ve şairler başı çekerken tanıdık simalar da göz kırpmıyor kitap severlere. İşte Tolstoy, Büyük Petro, Kraliçe Victoria, Lenin... Kitabın sonundaki Rasputin'in yükselişi ve öldürülüşüyle başlayan hazin sonu ise hayretler içerisinde okumadan geçemeyeceksiniz. Eserin, hanedan üzerine yapılmış iki muazzam çalışmaya imza atan Bruce Lincoln ve Lindsey Hughes'tan farkı şahsî ve siyasi

yönleri tek bir metinde birleştirmiş olması yanında yeni arşiv malzemesi kullanması ve parlak bir edebî üsluba sahip olması diyebiliriz. Belki en büyük eksiği 700 küsur sayfada tek bir görselin kullanılmaması. Hanedana ait yüzlerce kareye ulaşmak mümkün iken niçin görmezden gelindiğini anlamak mümkün değil.

Rusya'daki mutlakiyet portresini okurken, hükümdarın aile hayatı ve maiyetinin tarihini de öğreneceksiniz. Hanedan içerisindeki aşk, evlilik, gayr-ı meşru münasebetler ilginizi çekerken iktidarın dönüştürücülüğü de söz konusu edilecek. Gelinlerin zehirlendiği, babaların oğullarını işkenceyle öldürdüğü, oğulların babalarını katlettiği, eşlerin kocalarını öldürdüğü, zehirlenip kurşunlanmış bir ermişin dirildiği, berberlerin ve köylülerin yüksek makamlara ulaştığı, devlerin, ucubelerin ve cücelerin toplandığı en hayret uyandırıcı sahneler arasında yerini alacak okuduğunuz satırlarda. Bu kan dondurucu sahnelerin yanında zeki devlet adamlarını, Çaykovski, Dostoyevski ve Tolstoy gibi yüksek kültüre sahip kişilikleri bünyesinden çıkarmasıyla diyalektik dünyanın da tadına varacaksınız. Rus otokrasisinin inancına göre en büyük destekçileri Tanrı idi. Onun kutsamasıyla meşrulaşan hükümdar, Ortodoks Hıristiyanlığının misyonunu temsil ediyordu. Kitapta, Kilise'nin başındaki patrik ile çarın münasebetleri de es geçilmemiş. 17. yüzyılda çarların üstünlüğünü sorgulayabilen patriklerden,

bu müessesenin lağvedilip teokratik sisteme geçilmesine kadar hiçbir ayrıntı atlanmamış.

Yazar, Rus çarını Roma Sezar'ına benzetmekten de geri durmuyor. Hatta Rusçada imparator kelimesinin dosdoğru Latince şekliyle "imperator" şeklinde kullanılmasının tesadüf olmadığını vurguluyor. Diğer taraftan, her taç değişikliği teferruatıyla inceleniyor. Çünkü veraset sistemi rejim istikrarı için vazgeçilmez bir ölçü. Romanovların bir veraset kanununu belirlemesinin üzerinden 200 yıl geçtiği halde Rus devlet liderlerinin hâlâ aynı metod üzerinden hareket etmeleri tarihî devamlılığı gözler önüne seriyor.

Günümüz Batılı demokratik rejimlerde bile liderin ne kadar belirleyici olduğunu vurgulayan yazar, bunun mutlak monarşilerle mukayesesinin yapılmasını da istiyor. Bu sebepten Individualist (Ferdietçi) tarih anlayışından beslenerek, tarihî vukuatın seyrine şahısların nasıl müdahil oldukları üzerinde duruyor. Yine yer yer Karl Marx ve Max Weber gibi sosyologlarla izah tarzı tarih felsefesinin yanında başka disiplinlerle ilgisine işaret eder ki, bu da araştırmacının vizyonunun genişliğiyle ilgilidir.

Kısacası bu aile savaşıyla harap olmuş bir prensliği dünyanın en büyük imparatorluklarından birine nasıl dönüştürdü ve bu koca imparatorluğu nasıl kaybetti, dersiniz cevap burada.